

Hierop moet voor wat het kerkverband aangaat, zeer nauw gelet.

Om tweërlei reden.

Vooreerst, omdat de kerk van Rome de plaatselijke kerken in kerspelen had ontloed en ze voorts saam had gesmeed in de eenheid der Roomsche hiërarchie. En ten tweede, omdat onze vaders niet eerst naar een indeeling van het land behoeften om te zien, maar in de bisdommen en decanaten der Roomsche hiërarchie een oude, historische indeeling gereed vonden.

Ware er dan geen hooger motief geweest, dan zouden onze vaders deze door Rome gesmede kerkelijke eenheid hebben bijgehouden en eenvoudig de Roomsche indeeling van het kerkelijk erf hebben gevolgd.

Nu ze dit daarentegen niet deden, maar op elk dezer punten afweken van den door Rome geschapen toestand, staat het vast, dat ze dit met opzet, dat ze dit uit beginsel, dat ze dit met bewustheid deden.

Met bewustheid, uit beginsel, met opzet vernietigden ze de Roomsche kerspelindeeling, en gaten al de kerspelen van een zelfde stad tot één plaatselijke kerk saam.

Met bewustheid, uit beginsel, met opzet schaften ze de bisschoppelijke, diocesane indeeling af en schoven er de classicale indeeling voor in de plaats.

En zoo nu ook met bewustheid, uit beginsel en met opzet plaatsten ze het rad van ons kerkelijk verband op den tegenovergestelden spil.

Terwijl het toch bij Rome in Roomsche geschriften en Roomsche stukken altoos de kerk is, die spreekt, de kerk waarvan gehandeld wordt, en de kerk, waarvan de enkele kerspelen slechts de ingedeelde vakjes en loketjes zijn, laten onze vaders dit spraakgebruik ganschelijk varen en brengen er een nieuw, destijds onbekend en ongewoon spraakgebruik voor in de plaats.

Dit spraakgebruik kon dus niet zonder beteekenis zijn, maar moest met opzet zijn gekozen, om een nieuwe gedachte, om een ander beginsel, om een afwijkend inzicht over het kerkverband tot uitdrukking te laten komen.

En dit nieuwe, dit ongewone, dit afwijkende, dit met opzet elders gekozen spraakgebruik hield nu in, dat men niet meer van de kerk, noch ook van de kerspelen, maar steeds van de vereeniging, saamvergadering of verzameling der plaatselijke kerken sprak.

Niet kerk in het enkelvoud, als uitdrukking voor de geheele landskerk, maar kerken in het meervoud, om aan te duiden de zichtbare openbaring van het Lichaam van Christus in de onderscheidene burgerlijke gemeenten.

Zoo leest men dan al, zij het ook uit iets later tijd, aanstonds boven de Acta van Wezel: Acta van de „Versamelinghe der Nederlandsche kerken, die onder het Cruys zitten en in en buyten Nederland allesits verstroyt zijn”.

Verder volgt: „Waarin de Dienaren Godt van de Nederlandsche kerken vervat hebben 't gene zij tot welstant derzelven oordeelen”.

In de voorrede heet het: „dat in de kerk (niet de landskerk, maar de algemeene wereldkerk) alles met orde en eerbaarheid dient toe te gaan, opdat een eenparige toestemming in de kerk (wederom niet de landskerk, maar de algemeene kerk van Christus) blijke; en dat men om dusdanige eenparigheid ook in de Nederlandsche kerken te onderhouden, gerandpleegt heeft de best gereformeerde kerken in Frankrijk en elders enz.

Om nu hertoe te geraken, „tot welstand der gemeenten (meervoud) dunkt het hun noodig dat ten eerste aangehestelt worden vergaderingen der naburige kerken”, om alzoo tot eenparigheid te geraken.

Op zulke vergaderingen zal met gemeen accoord moeten worden vastgesteld, wat voor het welzijn van alle kerken noodig is, en het mag niet meer gaan, zooals vroeger, toen ééne kerke (die van Rome of Utrecht) heerschappij voerde over de andere kerken. Vandaar art. 6: „Want dat de eene of andere kerk zich of nu of immer meer hierna in 't bijzonder zou aanmatigen 't gene alle kerken aangaat, zonder toestemming derzelven, dat komt niet overeen noch met de autoriteit der Heilige Schrifture, noch met de bilijkheid der wetten”.

Zoo ziet men dus hoe glad den bal misloeg, wie deze woorden opvatte, als wierd hiermee aan de kerk van Amsterdam b.v. het recht betwist om in eigen boezem voor de zuiverheid der belijdenis te zorgen¹⁾. Wie dat dacht, verstond niet wat hij las.

Van zoo iets toch is in de verte hier geen sprake. Zeer zeker wil deze zinsne eenparigheid in de kerken, maar eenparigheid gegrond op onderlinge toestemming der plaatselijke kerken. En het protest in dit artikel gaat volstrekt niet tegen eenige plaatselijke kerk, die desnoods alleen naar den Woorde Gods zou willen doen, maar alleen tegen de pretentie van een enkele kerk, zooals die van Rome of Utrecht, om over de andere kerken den baas te spelen.

Niet, dat ze daarom aan elke plaatselijke kerk het recht lieten, om onder gewone omstandigheden haar eigen weg te gaan.

Integendeel, heel de toelg te Wezel en te Emden strekt juist, om de eigendunkelijkheid van het Independentisme, die licht kon insluipen, tegen te gaan, en te manen tot een eenparigen voet van leven en een broederlijke behartiging van gemeenschappelijke belangen.

Plaatselijk had men in het zichtbare wel een eigen bestaan, maar elke kerk was op haar plaats toch openbaring van hetzelfde Lichaam van Christus; en wijl nu elke kerk voor zich en alle kerken saam, organen van dit ééne zelfde Lichaam Christi waren, zoo hoorden ze bijeen, zoo mochten ze niet elk heurs weegs gaan, en diende er gezorgd, dat niet door bandeloze wilkeur in deze of gene plaats het leven in de kerke Christi van een kind Gods onmogelijk werd gemaakt.

Zoo b.v. bepaalde men in art. 10, dat het gebruik der middelmatige dingen vrij zou blijven en de conscientie niet zou binden, en dat „geen kerke in het bijzonder vermogen zal dit middelmatig gebruik weg te doen, tenzij om zeer gewichtige oorzaken, die van de provinciale Synode eerst mede toegestemt zijn”.

Terwijl voorts het feit, dat men de regeling aan de nationale grenzen en nationale herkomst dacht te binden, ten stilligste blijkt uit deze beide omstandigheden: 1o. dat men spreekt van de Nederlandsche kerken, zoo onder het Cruys als in de Diaspora²⁾; en 2o. dat men zich niet aan de taal bond, maar en de Nederlandsche en de Françoische of de Walsche kerken in het „kerkelijk bestel”, gelijk men te Wezel de organisatie noemde, opnam.

Slechts mocht die organisatie nooit strekken om aan de plaatselijke kerken heur recht en gezag te ontnemen, naar luid van cap. V. art. 19: „Nochtans, staan wij aan de classicale vergaderingen hierin geen recht toe over eenige kerke, ofte hare diensten, tenzij dezeelve dat van zelfs zullen toestemmen; opdat de kerke niet tegen haar dank, berooft worde van haar recht en gezag”.

En in hun slotartikel verklaren die van Wezel nogmaals, niet, dat ze „de kerk van Nederland” georganiseerd hebben, maar wel zeer nadrukkelijk, dat ze artikelen hebben opgesteld om „de Nederlandsche kerken” in welstant „en eenwizige en gelijken stant” te houden.

Op dit Wezelsch spoor nu ging men te Emden door.

Tegen de Roomsche kerkinrichting, die aan de kerk van Rome en aan die van de hoofdplaats van het bisdom of diocese macht over de andere en kleinere kerken schonk, stelde men kloek en kort en krachtig het strikte begrip van de onderlinge gelijkheid der kerken in rechten, door dit bekende eerste artikel: „Geen kerk zal over een andere kerk heerschappij voeren”.

Ook hier heeten de Acta, niet acta van de Synode der Nederlandsche kerk, maar wel en zeer uitdrukkelijk: „Acta van de Versamelinghe der Nederlandsche kerken, die onder 't Cruys zitten en in Duitschland en Friesland verstroyt zijn”. Een uitdrukking, die niet wil zeggen: „Synode van de kerken der zeven provinciën”, maar gelijk uit de acta blijkt, van de plaatselijke kerken, die straks in classen werden ingedeeld.

Zoo spreekt men dan ook niet van de Fransche kerk, maar van de „kerken in Vrankryk”, en als men overeenkomt om over en weer met de Hugenoten de belijdenis te onderteekenen, heet het in art. 2 „dat de Dienaren derzelver Françoische kerken (meerv.) ook op hare zijde de belijdenisse des geloofs van de Nederlandsche kerken (meerv.) onderschrijven zullen”.

De vereeniging dezer kerken ontstaat dan in de classis ook daardoor, dat men „naburig”, „nagebuurd” of „omleggend” is, niet zooals bij Rome omdat men iets over elkaar te zeggen heeft. „Er zullen, zegt art. 7, versamelingen gehouden worden van sommige kerken die bijeen gelegen zijn, na hare gelegenheid en nooddrift”. En de nationale Synode heet met zoovele woorden: „Versamelinghe van alle Nederlandsche kerken”.

Terwijl aan het slot nogmaals uitdrukkelijk verzekerd wordt, dat deze artikelen niet bedoeld zijn als een kerkorde maar als een „order der kerken”, die met „gemein accoord” is opgemaakt, en terwille van dit accoord niet eenzijdig door één der kerken zonder toestemming der andere mag gebroken.

Verzamelt men nu deze gegevens, dan komt men tot deze slotsom:

1o. Dat onze vaders te Wezel en te Emden uit beginsel zich gekant hebben tegen een kerkeenheid, gelijk Rome die tot stand had gebracht; en dat zij tegen de Roomsche kerkinrichting tweërlei protest aantekenden: a. door de parochiën op te lossen in de eenheid der plaatselijke kerk, en b. door aan alle plaatselijke kerken gelijke rechten en gelijk gezag toe te staan.

2o. Dat onze vaders te Wezel en te Emden uit beginsel zich gesteld hebben tegen hetgeen de Independenten bedoelen, en diensvolgens aandringen op zulk een inrichting der kerken, dat ze leven konden op gelijken en eenparigen voet, in onderlinge verzamelingen zich van heur eenheid als organen derzelfde ééne kerk van Christus bewust bleven, en onderling opzicht en tucht over elkander konden uitoefenen.

3o. Dat onze vaders te Wezel en te Emden, zulk een order der kerken hebben willen tot stand brengen, niet voor enkele kerken, noch ook voor de kerken op den ganschen aardbodem, maar bepaaldelijk voor de kerken van deze natie, zonder onderscheid van taal. Met dien verstande echter, dat grenzen des lands niet de grens voor hun kerkelijke gemeenschap aanwezen, maar zij ook met de kerken van andere landen streefden naar eenheid van belijdenis en eenparigheid van dienst.

4o. Dat onze vaders te Wezel en te Emden, zulk een „order”, niet aan de kerken hebben opgelegd, maar uit beginsel hebben geoordeeld, dat zulk een order door „gemein accoord” tot stand moest komen, op het „gemein accoord” steeds rusten bleef, en alleen om „buytengewone zwaricheit” kon en mocht verbroken.

5o. Dat onze vaders te Wezel en te Emden niet hebben gewacht, tot geheele classen of althans het meerendeel der kerken bereid werd gevonden, om op eenparigen voet aan zulk een „bestel der kerk”, mede te werken, maar dat ze, toen uit heel Noord-Nederland nog slechts drie dorpen gerepresenteerd konden zijn, en deze zelfs nog niet zuiver naar den vorm, des niettemin, eerst tot voorloopige en drie jaren later reeds tot meer vaste regelingen zijn overgegaan, ten einde hetgeen in strijd was met Gods Woord een

einde name en het inkruipen van allerlei ketterij en seclarischen geest voorkomen mocht worden.

En ten 6o. dat onze vaders te Wezel en te Emden zich bij hun „bestel” van onze Nederlandsche kerken niet hebben gebonden geacht aan de wijze waarop de kerken dezer landen dus ver ingedeeld waren geweest, maar „naar gelegenheid en nooddrift” eenvoudig het „nagebuurd” hebben vereenigd in classis, in één tijdelijke classe zelfs voor zeven heele provinciën saam.

Dus niet het Roomsche systeem van de aan Rome onderworpen en in parochiën versplinterde wereldkerk; evenmin het atomistische systeem van de Independenten, die elk groepje Christenen een kerk noemen, die doen kan wat ze wil; en ook niet het Lutherische, onnederlandsche begrip van het territoriaal systeem, dat een elgen landskerk uit de kerk eener natie schept; maar het zuiver gereformeerde synodaal systeem, dat uitgaat van deze drie beginselen: 1o. de kerk is alleen het Lichaam van Christus; 2o. van dit ééne Lichaam zijn alle plaatselijke kerken de bij elkaar hoorende openbaringen; 3o. dat bij elkaar hooren van de plaatselijke openbaringen der eene kerk van Christus, bestaat geestelijk vanzelf, door de werking van den éénen Geest, maar komt tot uitwendige openbaring door „gemein accoord” der enkele plaatselijke kerken, op het nauwst voor de nagebuurd, nauwer voor die van ééne natie, eenigszins voor alle kerken der aarde.

H.

C. V.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Geen partijdige Nationale feestviering!

Allerwegen worden voorbereidsels gemaakt voor de nationale feestviering bij het 40-jarig Regeeringsjubileum van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina.

Dan zullen ook onze scholen dat feit gedenken en dan zullen onze kinderen, die onderwezen zijn in de geschiedenis van ons Vaderland, ook leeren zien de groote beteekenis van deze 40-jarige regeering. Er is reden tot grooten dank aan God voor Zijn weldadigheden en trouw, aan ons volk daarin bewezen.

Revolutie en oorlogsellende bleven ons bespaard. En al drukt de nood dezer tijden ook ons volk — we bleven voor nationale catastrofen bewaard. We mogen op onze Christelijke scholen wel den Heere daarvoor danken.

We mogen Hem wel erkennen in deze groote dingen.

Vreeselijk zou het zijn als wij Hem daarin verloochenden en er een zeker neutraal lesje van maakten.

Maar als we dan op school feestgeviert hebben, kan het voorkomen, dat onze school ook uitgenoodigd is voor een publieke openbare feestviering, tezamen met alle andere kinderen van onze burgerlijke gemeente. Een optocht, een zanghulde, enz.

Daar is niets tegen, want ons volk komt die dagen als één man op om H.M. de Koningin te huldigen als onze Vorstin.

Alleen maar, wij moeten op onze hoede zijn, want altijd weer zijn er partijdige menschen, die meenen, dat het woord „nationaal” beteekent: liberaal, vrijzinnig — enkelen tegenwoordig ook: nationaal-socialistisch.

Dan wordt getracht voor nationale basis te doen gelden de grootste gemeene deeler van alle moderne „denkingen” van andersdenkenden onderling. Ieder die deze partij-basis aanvaardt is welkom.

In dien geest worden dan ook liederen gemaakt. Echte partij-liederen.

Liederen, waarin deze grootste gemeene deeler wordt voorgesteld als het nationale.

Zoo hoor ik dat een vers zal gezongen worden, dat als volgt moet luiden (Het is een couplet van het bekende „Wij leven vrij” — doch een couplet dat in de bundels voor onze scholen weggelaten is!)

Wij leven vrij, wij leven blij,
Wij dienen éénen God.
Wat ook 't verschil in dienen zij,
De wet laat ied'ren godsdienst vrij,
Vereend als broeders juichen wij:
Gezegend is ons lot! (bis)

Men versta mij wel.

Er is niets tegen, dat bij een gezamenlijke huldebetooging de markante strijdpunten niet worden aangeroerd.

Bij een nationale feestviering mag iedere groep voor zich zijn eigen liederen zingen, bijv. de Anti-Rev. en Chr. Hist. Da Costa's: „Zij zullen het niet hebben”. Liberalen zingen allicht liever het „Wien Neêrlands bloed” van Tollens.

Maar, als we samen zingen, dan moet geen van beiden gedwongen worden het tegen de borst stuitende te zingen.

Er zijn liederen, die in den vollen zin des woords „nationaal” zijn.

Laten we altoos wéér beginnen met ons volkslied, het oude Wilhelmus, dat we zingen niet van onszelf, maar van den Vader des Vaderlands, die werkelijk „den Vaderland getrouwe” was tot in

den dood e
heid van
nog van ge
Ieder Ne
eert bij m
Oranjuhuis
Dat lied
zingen.

Ik wensc
scholen ge
blike geza
een paar v
den zange
Juist als h
torisch ka
Hier is e
en dieps
En iede
Vaderland
zelf vreem
historisch
nationaal
Zoo kan
ring van H
mogen trac
teekenis in
nen daarin
of minder
ling van li
wijsjes en
wenscht.

Maar me
partij-poet
voorgedrag
Wil men
dat wij de
in ons land
regering z
zingen. Th
helmus.

Maar dat
ders', ééne
dienen zij,
ons volksli
van vorste
Wat hier
dachte van
denkenden
levens we
het produc
wordt hier
schouwling.

Prins Wi
Christe
gerlijke
geurig m
kenden”
kend” deel

De toler
oorsprong
heden.

De toler
tirannie o
benevens
en liberale

Dezelfde
den chaos
reine den
regiem te
broedersch
... afgezien
gevoelens,
partijbroed

Onze na
moeten vo
ons Wi
basis.

En liede
van den g
in ellende
zingen met

Niet uit
Die zij v
Maar jul
zulke vers
En uit l
Ten slott